

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Κ. Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ

Ο ΚΟΝΤΟΡΕΒΥΘΟΥΛΗΣ

Η στρατιωτική μας ζωή κατά την επι-
στράτευσιν του έτους 1885 δὲν ὑπῆρξεν
ἐνδοξος. Ἐπεύσαμεν μὲν ἐνθυσιώδεις
καὶ ἐτάχθημεν ὑπὸ τὰς σημαίας μετ' τὴν
ἐλπίδα, ὅτι, θὰ ἐπολεμούσαμεν, ἡ ἐλπίς
ὅμως αὐτὴ δὸν παρέρχετο ὁ καιρὸς ἐοβύνετο
καὶ μὰ κατελάμβανεν ἀπογοήτευσιν καὶ δυσφορίαν.
αἱ τιμωρίαι ὡς ἐκ τούτου ἦσαν συνεχεῖς καὶ οἱ
παλαιοὶ ἀξιωματικοὶ οἱ γνωρίσαντες τοὺς στρα-
τιώτας τῆς τετραετοῦς θητείας, ἐθεώρουν τοὺς
ἐφεδρικοὺς ὡς ἀπειθαρχικοὺς καὶ τεμπηλῆδες. Ὁ
δὲ ἀνθυπασπιστὴς Λεωτσάκος ὁ ἐκτελὼν χρῆ-
μαρχοῦλακος τῶν στρατιωτικῶν φυλακῶν τῆς
Ἀκροναυπλίας μετ' ἐθεωροῦσεν ὡς στοιχεῖον ἐπι-
κινδύνου καὶ αὐτὸς μετ' παρέδωκε διὰ τὰ παραι-
τέρω. Τὰ παραιτέρω αὐτὰ δὲν ἐφαίνοντο ὅτι θ'
ἀπετέλουν συνέχειαν τῆς φαιδρᾶς πεζοπορίας μου
ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ναύπλιον. Ἡ θέα ἐν τούτοις
ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς Ἀκροναυπλίας ἦτο θαυμασία.
Ἐξετείνετο ἐκεῖθεν ὁλόκληρος ὁ Ἀργολικὸς κόλ-
πος. Ἡ γοητευτικὴ ἐκείνη θαλασσινὴ εἰκὼν ἀφύ-
πνισεν τὴν ποιητικὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς μου καὶ
εἰς τὰ χεῖλῃ μου προσέειπεν οἱ στίχοι τοῦ
Ποσειδῆ:

«Σὺς χαίρετ' ὁ ἐλεύθερος στοιχεῖα!
Σὲ λίγο θὰ κλεισθῶ στὴ φιλακή·
Μὰ δὲν με νοιάζει μέσα στὴν νυχτὴ σου
Ἡ χάρις σὰς θὰ μὲν» ἡ μουσικὴ...

Ἐν τῇ εὐρισκόμην ὑπὸ τὴν γοητείαν τοῦ ωραίου
πανοράματος, ὁ δεσμοφύλαξ μετ' ὠδήγησεν εἰς τὸν
ἀπομονωμένον θάλαμον, ὅπου ἐκλείοντο οἱ
ἐπικινδύνου φυλακισμένοι. Ἐρριψα ἕνα βλέμμα
ἐντὸς αὐτοῦ καὶ κατελήφθην ὑπὸ φρίκης. Αὐτὸν
μοῦ προσώριζεν ὁ γέρον Λάκων ὡς κρατητήριον
μου· ὅταν ἐμπήκα μέσα εἶπα εἰς τὸν δεσμοφύλακα:
— Σ', αὐτὸ τὸ μπουντροῦμι θὰ μείνω; δὲν μένω
καὶ χίλια καμμάτια ἂν με κάμετε.

Ἐκπληκτὸς ὁ λοχίας πρὸ τῆς τοιαύτης ἀπαν-
τήσεώς μου μετ' προσητένισεν ἡλιθίως, ἀπορῶν πῶς
ἔρχα τὴν τολμῆν τὰ ἀντιπαθῶ εἰς τὰς διαταγὰς
τοῦ ἀνθυπασπιστοῦ.

— Κατοεῖς ἡσυχος, μοῦ ἀπήντησε, μὴ καλὸ ποῦ
σοῦ θέλω, γιὰτὶ ὑπάρχουν καὶ χειρότερα ἀπὸ αὐτὸ
τὸ μπουντροῦμι. ποῦ θὰ μπῆς διὰ τοῦ κοντακίου.
Ἐγώφριζα ὅτι εἰς τὸν στρατὸν ὑπάρχουν μερικά
λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀναστρέλλουν κάθε βίαν. Τὰς
ἐρριψα κατὰ πρόσωπον τοῦ δεσμοφύλακος.

Δὲν μπορῶν νὰ μείνω ἐφώνησα εἰμαι ἀσθενής.
Μετὰ τὴν δὴλωσην αὐτὴν ὠδήγηθην καὶ πάλιν
ἐνώπιον τοῦ Λεωτσάκου. Ἐξηγησάμην καὶ κινῶν τὸν
γρόνον του κατὰ ἀπὸ τὴν μύτη μου λέγει:

— Μὴ σὲ μέλλει κ' ἐγὼ θὰ σὲ γιαιτρέψω, καὶ
διέταξε νὰ κληθῇ ἀμέσως ὁ ἱατρὸς τῶν φυλακῶν
κ. Ζερβέας, ὅπως πιστοποιήσῃ τὸ ψεῦδος τῆς
δηλώσεώς μου.

Ἦλθεν ὁ ἱατρὸς· ἡσθάνθη κάποιαν συμπάθειαν
πρὸς ἐμὲ καὶ ἀπεφάνθη ὅτι ἡ πάθησίς μου δὲν
ἐπέτρεπε νὰ κρατηθῶ εἰς ὕγρον θάλαμον. Μετε-
φέρθη τότε εἰς ἕνα μικρὸν δωμάτιον χρησιμεύον
ὡς γραφεῖον. Δὲν ὑπῆρχον ἐκεῖ παρὰ δύο τραπέ-
ζια καὶ δύο καθίσματα. Τίποτε ἄλλο. Ἡ πόρτα
ἐκλείδωθη κ' ἐγὼ ἔμεινα ἐκεῖ μέσα. Ἐν τῷ μεταξὺ
ἐπῆλθεν ἡ νύξ. Φῶς δὲν ὑπῆρχε. Ἀπὸ τὸ πρῶτ'
δὲν εἶχα φάγει τίποτα· ἡσθάνομην ν' ἀντηχῇ τὸ
ἄσφα· Κοροῖσκῆκα μου ἀρχηγὲ καὶ πρῶτε καπε-
τάνιε, καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς μουσικῆς κλί-
μακος. Ἀπὸ τὸ παρὰθυρον ἐφώνησε τοῦ λοχίου
νὰ μοῦ δώσουν κατὶ νὰ φάω, ἀλλ' οὗτος κακεν-
τροχῶς μεταβαλὼν τὴν γαστρίαν μου εἰς μπάσα
βιδίαν καὶ τὸ χεῖρ μου εἰς δοξάρι ἐκίνει αὐτὸ
ἐνδεικτικῶς καὶ μοῦ ἀπῆντα:

— Οἱ ἀσθενεῖς δὲν τρώνε.
Ἦναγκάσθην νὰ κατευνάσω τὴν πεινάν μου,
διότι ἄλλῃ ἀνάγκη ὑπῆρχεν ἐπιτακτικότερα. Ὅλη
ἐκείνη ἡ μακρὰ πεζοπορία καὶ αἱ κακαπάθειαι
τῆς ἡμέρας εἶχον καταβάλλει τὸν ὀργανισμόν μου
καὶ μετ' ἐκατέλυναν τὴν ἰσχύον. Εἶχον παρα-
τηρήσει ὅτι τὰ τραπέζια τοῦ γραφείου ἦσαν σκε-
πασμένα μετ' ἀντιτακτικὰς κουβέρτας· ἐσκέφθηκα
νὰ τὰς χρησιμοποιοῦσιν ὡς κλινωστρωμάς· ἀλλ'
ὅταν τὰς ἔσσυρα μετὰ εἰς τὸ σκοτεινὸν ἀκούσα κρό-
τον ἀντρεπομένων πραγμάτων. Εἶχα παρασύρει
βιβλία ἐγγραφα, μελανοδοξαῖα καὶ μίαν μποτίλιαν
μελάνης, ἡ ὁποία εἶχε καταμελανώσῃ τὰ κλινω-
σκεπάσματα, τὴν σκελὴν μου, ἐτσιλέγετο εἰς τὸν
στρατὸν τὸ πανταλόνι, τὰ κατὰστυχα καὶ τὰ ἐγ-
γραφα. Κατενόουν ὅποια θύελλα ἤθελεν ἐκτραγεῖ
μετ' ὀλίγον, ὅτε θ' ἀπεκαλύπτοντο πάντα ταῦτα
καὶ ἐνεφανίζομην εἰς τὴν ἀναφορὰν τοῦ διοικητοῦ

τῶν φυλακῶν. Μὴ ἔχων ὅμως τι καλλίτερον νὰ
κάμω ὥπλισθην μετ' ἀποφασιστικὴν ἀπάθειαν, ἀφῆ-
σας τὰ πράγματα ν' ἀκολουθῶν τὸν δρόμον
τῶν. Ἀνέμενον τὴν κρίσιν σιγῇ τῆς ἀναφο-
ρᾶς τοῦ διοικητοῦ, ὅστις θ' ἀπεφάσιζεν ὀριστι-
κῶς περὶ τῆς τύχης μου.

Ἡ τρομερὰ σιγὴ ἐφθασεν· ὁ λοχίας δεσμοφύ-
λαξ ἦλθε νὰ με παραλαβῇ εἰδὼν οὗτος τὴν μελα-
νωμένην σκελὴν μου καὶ τὴν ἄλλην καταστροφὴν
τὴν ὅποیان εἶχε προξενήσει ἡ ἐκχυθεῖσα μελάνη.
Παρατήρησεν ὅτι τὸ πρωτόκολλον εἶχε πάθει
ἀνεπανορθώτους συμφορὰς καὶ ἐξεμάνη ἐναν-
τίον μου.

— Μὰ ἐσύ, βρε παιδί μου, δὲν εἶσαι ἄνθρωπος,
μοῦ εἶπε· σὺ εἶσαι θηρίο ἀνήμερο. Μωρε σὺ κα-
τέστρεψες ὅλο τὸ πρωτόκολλον τῶν φυλακισμέ-
νων. Τώρα θὰ ἰδῇς πόσα ἀπίδια βάξει ὁ σάκκος.
Καίτοι οὐτε ἀπίδια, οὐτε σάκκος ὑπῆρχεν, ἐν
τούτοις ἀνέμενα μετ' ἀποφασιστικὴν ἀπάθειαν
τὴν ἐρμηνείαν τῆς ὥρας αὐτῆς παροιμίας.

— Ἐλα πάμε στὴν ἀναφορά.

Τὸν ἡκολούθησα σιωπῶν καὶ ἤχῃ ἐνώπιον
τοῦ διοικητοῦ κυκλομένου ἀπὸ τὸν ἀνθυπασπι-
στὴν καὶ μερικὸν ἄλλους. Ὁ δεσμοφύλαξ εἶχε
κομίσαι τὸ πρωτόκολλον καὶ τὰ μελανωμένα ἐγ-
γραφα, τὰ ὅποια ἐπέδειξεν εἰς τὸν διοικητὴν, τὸν
λοχαγὸν Παπαστέφον, ὅστις διεδραμάτιζεν εἰς τὰς
φυλακάς ἐκεῖνας τὸ πρόσωπον τοῦ φρουράρχου
Δελωνοῦ τῆς Βασιλίδος! Εἶχε λάβει οὗτος δὴν
τὴν ἐπιστημότητα τοῦ τοῦ ἐδίδεν τὸ ἀξίωμα του.
Κοντὸς μετ' ὑπομονῆς κατὰ τὸν συρμόν τοῦ Να-
πολέοντος Γ', μετ' ἀποφασιστικὴν ἀπάθειαν καὶ
κατακόκκινον ὡς νεροκοκύνθη, μετ' ὁμοθυμα-
φρονῶντα καὶ μύτην ἀποστειλῶσαν, φανερὰ
σημείωσεν ὅτι ὁ διοικητὴς εὐρίσκειτο εἰς στενάς σχε-
σεις μετ' τὸν Βάχον, ἤκουε τὰ κατ' ἐμὲ ἀπὸ τὸν
γεραιὸν Λεωτσάκον. Μετ' ἡτένισεν μετ' ὁμοθυμα-
φρονῶντα καὶ διέταξε νὰ βλεπόμενα του ἐπ' ἐμοῦ,
ὅσον τὸ ἐπέτρεπε τὸ ἀξίωμα του ἡ καταρροή του,
ὅσα νὰ ἤθελε νὰ με λογχίσῃ. Ὁχυρόμενος μετ' ὁμο-
θυμαφρονῶντα ὑπέστην καὶ τοὺς ἀναδύνους αὐτοῦς
λογισμοῦς.

Ἡ πρώτη του ἐρώτησις ἦτο ὀλίγον ἰδιόρρυθ-
μος, διότι ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐξετάσεως μοῦ εἶπε:
— Βρε, δὲν μοῦ λές τι μούτρα εἶνε αὐτὰ, ποῦ
μοῦ ἐπαρουσιάσθηκε στὴν ἀναφορά.

Ἐσκέπτομην μετ' εἰδους ἄρα γε μούτρα ἔπρεπε
νὰ ἐμφανισθῶ ἐνώπιόν του καὶ πῶς θὰ εἰμποροῦσα
νὰ τ' ἀλλάξω διὰ νὰ τοῦ φανῶ εὐάρεστος. Βλέπων
διὰ πρώτην φοράν τὰ ἰδικά του ἐυλογισμοῦνα.

— Ἐχεῖ χάξι νὰ μὴ τοῦ ἀρέσουν τὰ μούτρα
μου καὶ νὰ προτιμῇ τὴν ἰδικήν του νεροκοκύνθη.

— Φέρετέ του ἕνα καθρέφτη γιὰ νὰ ἰδῇ τὴ
φάτσα του.

Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη καὶ ὦ φρίκη! Τὸ πρό-
σωπόν μου ἦτο κατεμουρτζωμένο. Ἡ μελάνη ἡ
ὅποια εἶχε καταστρέψει τὸ πρωτόκολλον καὶ τὴν
σκελὴν μου, δὲν εἶχε ἀφήσει ἀθικτὴν καὶ τὸ
πρόσωπόν μου. Ἰδοὺ τί εἶχε συμβῆναι κατὰ τὴν
ἀνατροπὴν τῆς φιλίας ἐμελανώθησαν τὰ κλινω-
σκεπάσματα, τὰ ὅποια μοῦ ἐπασάλευσαν καὶ τὸ
πρόσωπόν μου. Ὅταν δὲ ἐπαρουσίασαν εἰς τὸν
διοικητὴν καὶ τὸ πρωτόκολλον, τότε ἡ ὁλοστροφὴ
γυλὴ ἐκείνη κεφαλὴ ἐποτίσθη ἀπὸ αἵμα, τὰ μάτια
τῆς ἐγοῦλῶσαν ὡς ἐπρόκειτο νὰ πεταχθῶν
ἀπὸ τὰς κόγχας τῶν ἡ γλώσσα του ἐτραυλίξε καὶ
ἐφοβήθηκα ὅτι θὰ ἐπάθαιεν ἀπὸ ἀποπληξίαν.

Τὸ πρωτόκολλον κατέστρεψε, μὰ αὐτὸ ὑπερ-
βαίνει κάθε αὐθάδεια.

Ἐσκέπτομην διὰτὶ ἄραγε ἡ τὴν ἀνάγκη
σις καὶ ὁργῇ. Ἐπὶ τέλους τὸ πρωτόκολλον αὐτὸ
δὲν ἦσαν οἱ πλάκες τοῦ Μωυσέως, ἀλλ' ὁ Παπα-
στέφρος—ἐτοῖς ἐλέγετο ὁ διοικητὴς—ὅσο περιέστρεφε
τὰς σελίδας τοῦ πρωτοκόλλου, τόσον ἐξωργίζετο.
Ἐλαβεν ἐπὶ τέλους τὴν στάσιν τοῦ Κοτοπούλη,
ὅταν ἐπαίξεν εἰς τὸ Ἀντρον τῶν Νυμφῶν τὸν Βερ-
τράρ τὸν ναῦτην καὶ διέταξε νὰ με κλείσουν ἀμέ-
σως εἰς τὸ μπουντροῦμι.

Ἐτελείωναν πλεονὶ ἀστεῖα, Διοικητικὴ δια-
ταγὴ καὶ τὰ σκυλιά δεμένα, Ἐβλεπον ὅτι οἰκδῇ
ποτε διαμαρτυρία μου ἦτο ματαία διότι ἐκείνο
τὸ μελάνωμα τοῦ πρωτοκόλλου εἶχεν ἐπιβάρυναι
τὴν θέσιν μου. Εἰσῆλθον ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀν-
τιτάσεως εἰς τὸ σκοτεινὸν κελί, ἀποφασισμένος
νὰ ὑποστῶ τὰ πάντα. Ἐζήτησα νὰ μοῦ φέρουν
ὀλίγην κουράμιν καὶ νερὸ καὶ ἀφοῦ κατηνύνασα
ὅπως δηποτε τὴν πεινάν μου, ἐξαπλώθηκα εἰς τὸ
πάτωμα καὶ ἀρχισα νὸ σκέπτομαι περὶ τῆς μετα-

βολῆς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ἐσυλλογιζό-
μουν τὰ συμβάντα μου. Ἡ μορφή τοῦ Παπα-
στέφρου ἐπαρουσιάζετο ἐμπρὸς μου καὶ μοῦ ὑπε-
θύμιζε τὸν Κοντορεβυθούλη, μίαν εἰκόνα ἐνὸς πα-
ραμυθιοῦ τὸ ὅποιον εἶχεν ἐκδόσει ὁ Δάφνης. Πολλὸ
ἐφανταζόμην ὅτι ἡμποροῦσα νὰ πάθω εἰς τὴν ζωὴν
μου, ἀλλ' ὅτι ὁ Κοντορεβυθούλης θὰ ἐγίνετο ὁ
κύριος τῆς τύχης ἡμᾶς, αὐτὸ ἦτο ἀπὸ τὰ ἀγγραφα.
Καὶ ὅμως ἐτοῖς τὰ φέρνει ὁ διάβολος, εἰς τὰς τρα-
γικώτερες στιγμὰς ἐνὸς ἀνθρώπου νὰ πηδᾷ ἕνας
Κοντορεβυθούλης εἰς τὴν μέση καὶ νὰ μεταβάλῃ
τὴν τραγωδίαν εἰς σκηνὴν Καραγκιόζη.

ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Νὰ τὰ μας! Δύο συνεργάται—ἕνας ἐκ τῶν ὁποίων
ὁ ἰκεῖος μας πιά κ. Θωμόπουλος,—θέλουν καὶ
καλὰ νὰ μάθουν ποιὸς εἰμὶ! Καὶ ὁ μὲν κ. Δ.
Πηλ., «ὑποπτεύεται», λέγει, «βασίμως» ὅτι εἰμε
κάποιος, μέγας καὶ τρανὸς κατ' αὐτόν, ἀλλ' ἄς μὴν
πῶ ποιός, γιὰτὶ οὐτε ὁ καθ' ὑπόθεσιν «τρανός»
ἐαυτὸς μοῦ μοῦφταιξε σὲ τίποτε ὁ ἀνθρώπος· οὐτ'
ἐγὼ τοῦ κ. ἐπιστολογράφου, ὥστε νὰ με κάμνῃ νὰ
σκέπτομαι: σὰν τι τάχα κακο νᾶκαμα γιὰ νὰ με
φαντασθῇ, ἔστω κ' ἕνας χριστιανὸς «μέγας καὶ
τρανός», δηλαδὴ τόσο ἀλλοιωτικὸν ἀπὸ κείνος
ποῦ εἰμαι;.. Ὁ Ἐρασμος πάλι «ἔχει πῶς θάμαι
ἕνας ἀπὸ τοὺς διαλεχτοὺς σὲ περιβόλι τῆς Τέ-
χνης, καὶ τὸν ὅποιον ἀσφαλῶς θάχει παρακολου-
θῆσαι κ' αὐτός. Αἱ λοιπὸν, ἐγελᾶσθῃτε! Ἐχω
κ' ἂν ἔχω πατήσαι περιβόλια, ἀφ' ὅτου κυνη-
γοῦσα πούλιὰ μετ' ὁ λᾶστιχο! κ' ὅμως τοῦτο τὸ
περιβόλι τῆς Τέχνης, ποῦ λέγει, δὲν τὸ ἐπάτησα
ποτέ μου! Τί πῶς ἦταν, ὅπως καὶ ἐν ἁκόμα,
ἀπεριτρίχιστο κ' εὐκόλο νὰ μπῇ; Ἀμ' οὐδὲν προ-
σοπαθοῦμε: νὰ τὸ περιφράξουμε. Κι' ἄλλος
τρόπος δὲν ὑπάρχει παρὰ νὰ πληθύνουν ἐκεῖνοι
ποῦ κρατοῦν καραοῦλι ἀπ' ἔξω κ' ὅχι μόνον ἐλέγ-
χουν αὐστηρὰ τὰ προσόντα ὧν ὅσοι θέλουν νὰ
μποῦν, ἀλλὰ τραβοῦν κάθε τόσο καὶ μερικά σκά-
για εἰς τὰ μαλακὰ τῶν ἀπειρών, ἀναξίαν ποῦ εἶ-
χαν δὲν εἶχαν, τρύπωσαν καὶ ὅχι μόνον δὲν λέν
νὰ ξεκουμπισθοῦν, περὰ, πρῶτοι καὶ καλύτεροι,
καρποῦνται εἰς βάρος δύο—τριῶν—πέντε—δὲν
εἶναι δὰ καὶ περισσώτεροι—ποῦ τοὺς πρέπει καὶ
τὸ περιβόλι καὶ οἱ τιμὲς. Ἡ μνήμη μου αὐτὴν
τὴν στιγμὴν δὲν με βοηθεῖ, παιδιά, νὰ θυμηθῶ
οὔτε ποῦ ἐδιάβασα μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Καρλὰὺλ
στὸν Γκαίτε (ἂν στὴ μονότονη ἀλληλογραφίαν τοῦς
ἡ ἄλλοι), οὔτε πῶς ἀκριβῶς ὁ ἕνας (ἀληθινὰ με-
γάλος) ἐγραφε στὸν ἄλλον (ἀληθινὰ τρανόν) τοῦτο:
ὅτι ἂν δειλιάζε ἀπὸ καιρὸ νὰ δημοσιεύσῃ μιὰ κρι-
τικὴ του, θαῖμα θαυμάτων, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν
ὁστέων, ἦτον ὅχι τόσον γιὰτὶ θὰ τὸν ἔκρινε ὁ
Γουδὼλτερ Σκῶτ, φίλος του καὶ εὐμενῶς διατεθε-
μένος, ὅπως ἐπίσης καὶ ἄλλος ἕνας, ξεχνῶ ποιός,
τῆς αὐτῆς περιόπου ὀλκῆς. παρὰ γιὰτὶ θὰ τὸν ἔκρι-
ναν κάποιοι. ἄλλοι ποῦ οὔτε εἶχαν γράφει ποτέ-
τους τίποτε, οὔτ' ἐπρόκειτο νὰ γράψουν ἀλλὰ Θεὸ
καὶ Κύριε! πόσον τοὺς ἐφοβόταν αὐτοὺς ὁ Καρ-
λὰὺλ! Γιατί; Βέβαια, διότι θὰ κατεῖχαν κάποια
σοφία, ὡς φαίνεται, κάποια γνώσι σὰ ζητήματα
τῆς τέχνης καὶ τῆς σκέψεως, ἀρετὰ ἀξίολογῃ
ὥστε μολονότι δὲν ἐγροῦσαν, οὔτ' ἐπρόκειτο νὰ
γράψουν, τοὺς ἔτρεμε ὡς Καρλὰὺλ, ὡς ἀπὸ τὸ
σιωπηλὸ τοῦς «ναί» ἢ «οὐκ», νὰ ἀποφαινοῦνται,
πάλιντας τὴν αἰτολήν τοῦς ρομφαῖα, ἢ ἰδίᾳ ἢ
ἰστορίᾳ.

Διαβάζοντας πρὸ χρόνων αὐτὸ τὸ γράμμα, ποῦ
μοῦ ἔκανεν πολὺν ἐντύπωσιν, σκεπτόμην: μετ' ὅ-
νους τοὺς Γουδὼλτερ Σκῶτ καὶ τοὺς Γουορσγου-
ορθ' ὅς μοῦρε καὶ νὸ ἐμείναν περίπου ἄσημοι Σα-
μουήλδες καὶ Θωμάδες, σὰν τοὺς τόσους, τὰ
παιδιά τοῦ Κολερίτζ καὶ τοῦ Κορλάου, μετ' ὅς
ἀπλητὸς ὅμως ἀφανεῖς καὶ ἀνώνυμοι ἐκείνους
κριτὰς γιὰ τοὺς ὁποίους εἶδαμε πῶς οὐκ εἶναι ὁ
συγγραφεὺς τοῦ «Sartor Resartus», ἀδύνατον
ἂν νὰ μὴ εἶναι καλὸτεροι ἀπὸ τὸν αὐτόν. Ποῦ
ἐκείνη ἡ ἐποχὴ, ἐκίμαι αἱ ἀναλογίαι, ἐκίμαι ἡ
ἀληθινὰ σφοδρὴ σιωπὴ τῶν φοβερῶν κριτῶν! Ἐδῶ
ἐμεῖς δὲν σιωποῦμε, φεῖ, γράφουμε καὶ μάλιστα
μετ' ὁ κατὰρ θέλετε τώρα καὶ νὰ ὑπογράψουμε;
—σὰν πολὺ!

Ἐλαβὰ τὰς ἐπιστολάς καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν
κ. κ. Δάφνης, Θ. Βλαστ., Λ. Φορμ. καὶ Α. Ν. Παπ.
ἐκτεῦθεν Ε. Θεοφ. καὶ Α. Κατ., ἐκ Πειραιῶς,
Κ. Χ. Μπαρ., ἐκ Αἰγίου, Θ. Ε. Πλωμ., ἐκ Μιτι-
λήνης, Γ. Θωμ., ἐκ Ἀργους, Σ. Γιαν., καὶ Γ.
Κωνστ. ἐκ Ἀλεξανδρείας. Ἀπ' τὰ γράμμά των,
ὁλόκληρῶ, κανένα ἀπολύτως ἀπορρίπτω, ὅχι ὅμως
καὶ τέτοια ὥστε νὰ ἐγκριθῶν. Αὐτοῖσι, ἀλλὰ
πρέπει νὰ σημειώσω ἀκόμη ὅτι τέσσαρες ἀπ' τοὺς
φίλους αὐτοὺς ποῦ προσέφερα μοῦ ἔχουν στείλει

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΦΡΙΚΗΣ

Ο Ίβαν Πέτροβιτς Κιβούρσκι έγινε κατακλιμένος, έκτακτος το φως της λάμπας κι άρχισε να διηγείται με παραμυθένια φωνή:

«Ήταν παρामीνη Χριστουγέννων. Μουρο, πυκνό σκοτάδι έκείπαζε την γη όταν έβριζα την νύχτα από το σπίτι ενός φίλου μου που έχει κάμποσα χρόνια πεθαμένος. Είχα παρευρεθεί εκεί σε μία πνευματιστική συνεδρίαση. Οι δρόμοι που περνούσα πηγαίνοντας στο σπίτι μου δεν ήταν φωτισμένοι και ήμουν απορροπώμενος να προχωρώ σχεδόν ψηλαφώντας. Έκατοκώσασα κοντά στην εκκλησία της 'Αναλήψης, στο σπίτι του δημοσίου υπαλλήλου Κουφάρωφ: δηλαδή σε μιά από τις πιο έρημες συνοικίες εκείνου του μέρους της πόλεως.

Στενόχωρος και μελαγχολικός σκέφτηκες μου έγραψαν το κεφάλι καθότι πηγαίνα.

«Η ζωή σου πλησιάζει στο τέλος της... Μετανοή και προσέχου...»

Αυτά τα λόγια είχε πει για μένα στην συνεδρίαση ο Σπινόζα του οποίου το πνεύμα είχαμε καθορθώσει να το κάμωμε να μιλά απαντήσοντας το βράδυ. Είχα ζητήσει να παρακαλέσουν το πνεύμα να επανέλθει άλλη μία φορά την απάντησή του, και το τραπέζι, όχι μόνο την επανέλαβε με τα ίδια λόγια, παρά επρόσθεσε κιόλας: «Αποψες».

Δεν πιστεύω εις τον πνευματισμό, ούτε κι' έχω προλήψεις, ωστόσο εκείνο το βράδι πήγα να βιαστώ και δεν είχα το θάρρος να στρέψω τα μάτια μου δεξιά ή αριστερά, ή να κοιτάξω πίσω μου. Μου φαινόταν πως αν έγυριζα, ήθελ' αντίκρυ στο θάνατο!

Ο Κιβούρσκι αναστήθηκε. Τον είχε πιάσει τρομερή ταράχη. Ήταν μία γουλά νερύ και έξηκολούθησε:

«Με άγωνία ανέβηκα στο τέταρτο πάτωμα όπου έκαιτο ο δάσκαλος. Άναισα την πόρτα της εισόδου, ύστερα του δωματίου μου κι' έμπηξα...»

Στο δωμάτιό μου ήταν σκοτάδι. Στη θεομάντρα δώδεκα ό άερας και γυποποισε, σαν να ζητούσε να τον άνοιξουν, το παφλένιο ποστέλο...

«Αν πρέπει να πιστέψωμε τον Σπινόζα, είπα χαμογελώντας μονάχος μου, άπόψε χωρίς άλλο πεθαίνω άκούγοντας τοίχο το μοιολόγι του άερα. Άλήθεια πως εινε πολύ πένθιμη άπόψε εδώ μέσα...»

Εβγαλα τα στήθια μου και άσπασα... Ένα λυσομανές φρήσμα του άερα έπέσασε πάνω άπ' την στέγη. Το σιγανό μοιολόγι έγινε έξασφρα τρομερός βρυχηθμός. Κάτω, γυποποισε κάποιο παραθυρόφυλλο, και το ποστέλο της θεομάντρας μου έκαταβυθίστηκε πάνω παραπονεμένα σαν να ζητούσε βοήθεια...

Δυστυχώς εκείνος που σε μία τέτοια νύχτα βρίσκει δίχως στέγη...

«Όμως δεν είχα καιρό να παραδοθώ σε τέτοιους στοχασμούς. Όταν το σπύρτο άρχισε να καίη το θεατή με την άδύνατη γαλάζια του φλόγα, και μόδεσσε να ρίξω ένα γρήγορο βλέμμα στο δωμάτιό μου, ένα τρομερό κι' άνελπιστο θέαμα έπορουσιάσθηκε έμπρός μου... Άνασηκόθηκαν οι τριχές της κεφαλής μου έβαλα μία φωνή έκαμα δύο βήματα κατά την πόρτα και έκλεισα από κατάκληψη, φρίκη κι' άγωνία τα μάτια μου...»

Μεσ' στη μέση του δωματίου μου ήταν ένα φέρετρό!

Επταγέθηκα έξω σαν τρελλός κι' άρχισα να καταβάνω τρέχοντας το σκάλα. Στο διάδρομο και στις σκάλες ήταν κατακόκκινα. Τα πόδια μου μπλέκονταν στις άκρες της γούνας μου, και το πως δεν έγκραμμιότα εινε θάνατο. Όταν εφρόθηκα στο δρόμο, σπυρίχθηκα στον αυλό ενός φαναριού, κι' έπροσπαούσα να συγκεντρωθώ. Η καρδιά μου έχυποποισε φρίχτα με δυσκολία καταβυθων να πάω άνάσ...

Μία κυρία από τη συνοικία ύψωσε το φως της λάμπας κι' έπήγε κι' έδωκε από κοντά στον δμλήτη' αυτός έξηκολούθησε:

«Χιλιάδες σκέψεις περνούσαν άπ' τον νου μου, αλλά μία μου σφηνώθηκε για καλά: Λες τα πνεύματα που είχαν προμαντεύσει το θάνατό μου, δουλοπυόμουν, να είχαν ληθεί κιόλας τον κόπο να φωντισούν και για το φέρετρό μου;

Κιότι μου, δεν ήμουν ποτέ, όπως ούς είπα, δαδός του πνευματισμού. Όμως ένα τέτοιο γε-

Το έμβατήριον των δμίων.

[Έργον του E. Stern]

γούς μπορεί, σς βεβαίω, να κάμη μυστικιστική και τον πύλο ψυχρό κι' ύπολοιστικό φίλοσοφο.

«Μ' αυτό εινε καθαρά άνοησία, κι' έχω χάσει την ψυχραιμία μου, είπα τέλος μόνος μου. Όλη αυτή η ιστορία δεν εινε παρά μία όπτική άπάτη και τίποτε παραπάνω! Τ' άρρωσθημένα νεύρα μου μ' έκαναν να φαντασθώ πως βλέπω φέρετρο μπρός μου... Όσοδήποτε μία όπτική άπάτη! Τι άλλο μπορεί νάνε.

«Η βροχή με γυποποισε κατά πρόσωπο, κι' ό άέρας μου τραβούσε πάνω με μανία τις άρες της γούνας... Ήμουν καταβεγμένος και κούνα. Έστρεψε να φύγω... Άλλά πού να πάω; Να γυρίσω σπίτι; αυτό όχι, μετά από 'κείνο που μου συνέβη. Άλλά και να μείνω πάλι στο δρόμο, ήταν άδύνατο. Άποφάσισα λοιπόν να πάω στο σπίτι του φίλου μου Νεκράσοφ όπου να περάσω τη νύχτα μου. Τράβηξα λοιπόν στο Κρανιέφσκι, του έμπόρου, όπου καθόσαν τότε, δδός Διημιόφ.

Κι' ο Κιβούρσκι έσπύριζε τον χυόν ιδρώτα που είχε σκεπάσει το χλωμό πρόσωπό του...

«Μόνο μου δεν ήταν έκει. Όπόσο έμαθα ψηλαφώντας για το κλειδί, το βρήκα, άνοιξα την πόρτα κι' έμπηξα. Έβγαλα το βρεγμένο μου πανωφόρι κι' επροχώρησα ψάχνοντας προς τον καναπέ όπου έκάθισα για να συνέλθω κοιμάτι. Ήκανε κατακόκινα. Στο παραθύρο έσπύριζε ό άέρας' στη 'στία έστρις κάποιο έντομο' στο Κρεμλίνο έχυποποισαν οι καμάνες για τον όρθο τον Χριστουγέννων. Άναμα γρήγορα ένα σπύρτο. Το φως του όμας δέ μ' έλευθώσε από την πένθιμη μελαγχολία μου. Το έναντιον. Ένας σφοδρός, άνελεπτος τρόμος με κυρίεσε πάλι... Έβρώναξα δυνατά, σηκώθηκα ζαλισμένος κι' όμηρμα λιποθύμως σχεδόν, έξω από το δωμάτιό...

«Στο δωμάτιό του φίλου μου είχα ιδεί το ίδιο θέαμα που είχα ιδεί και στο δικό μου: ένα φέρετρό!

«Άλλ' όχι δεν ήτο δυνατόν, έσκέφθηκα, σε κάθε δωμάτιό να ήταν και από ένα φέρετρό! Φανερό λοιπόν ότι δλ' αυτά ήταν άπ' τα νεύρα μου. Όπου και να έπήγαμε τώρα, ώριμένως θα βρισκα τις ίδιες φρικτές κατοικίες του θανάτου. Έπομένως είχα χάσει τα λογικά μου, είχα πάθει ένα είδος φρενολομανίας και δεν ήταν άνάγκη να ψάξω πολύ για να βρω την άφορημ που μου είχε φέρει αυτήν την διαστροφή.

«Δεν είχα παρά ν' ένθυμηθώ την πνευματιστική συνεδρίαση και του Σπινόζα τα λόγια...

«Έβγαλα τα λογικά μου! Έσκέφθηκα με φρίκη κι' έσπασα το κεφάλι μου! Θεέ μου Και τώρα τι θα κάμω!...

«Το κεφάλι μου έπήγαμε να σπάση. Τα γόνάτα μου έλύγαν... Έστρεψα στον δρόμο. Η βροχή έπεφτε σαν καταρράκτης, ό άέρας λες και με διαπνοούσε' και δεν είχα ούτε τη γούνα μου πιά, ούτε το καλκάκι μου. Να πάω έανά στο δωμάτιό του φίλου μου να τα πάω αυτό δεν γινόταν... Λοιπόν; Δεν φθία ει δηλαδή πού είχα τρελλαθί, θα πλεύριόνα κιόλας;... Άλλ' όχι, θυμήθηκα πως έκει κοντά καθό αν κάποιος άλλος μου φίλος; ο γιανός Χαρός; Άρσάκωφ που είχε κι' αυτός έκείνο το βράδι παρευρεθεί στην πνευματιστική συνεδρίαση...

«Σ' αούτωνό λοιπόν το σπίτι έρεχνα να ζητήσω καταφύγιο. Άλλά κανούνηγο μαρτύριο έπεριμενε και στού Άρσάκωφ τα άδρια μου νεύρα...

«Καθώς ανέβαινα τα τελευταία σκαλά για να φθάσω στο πάτωμα όπου ήταν η κάμαρά του,

άκουσα ένα δαιμονιώδη θόρυβο Κάποιος έτρεχε μετάριο ποδοβολητό κι' έχυποποισε τις πόρτες. Κατόπιν άκούσθηκε μία φωνή: Βοήθειο! βοήθεια! Κ' ύστερ' από λίγες στιγμές συναντήθηκα με μία μανση μορφή που κατέβαινε σαν θύελλα τις σκάλες.

«Χαρός! έβρώναξα. Έβω είσα; Τί σου συμβαίνει;

«Ο φίλος μου έστάθηκε και με άρπασε σπασμαδικά από το χέρι. Το πρόσωπό του ήταν σαν πανί. Άνάσανε με κόπο, και έτρεμε όλόκληρος. Τα μάτια του έκυτίζαν άγρια τριγύρω.

«Εσύ είσαι Κιβούρσκι; μ' έρωτήσε με χαώδη φωνή.

«Άχ, άφρισε με μου σιγμή να πάω άνάσ... καλέ μου φίλε!... Μου κάινε μεγάλη εχθράσθησι που σε βρίσκω εδώ... Άνέλπιο πράγματι έός, και όχι καμιά όπτική άπάτη.

«Α, έκείνη η καταρμμένη η πνευματιστική συνεδρίασις... Μου έκλόνισε σε τέτοιο σημείο το νευρικό μου σύστημα, πού φαντάσσο, ότι μόλις έγύρισα σπίτι προμιάς στιγμής, είδα μες το δωμάτιό μου ένα φέρετρό!

«... Ά τρέμνα! Με άσπασα κι' άνακαπομένη φωνή διηγήθηκα στον γιανό για τα φέρετρα που είχα ιδεί κι' έγω κείνο το βράδι.

«Με γυρολωμένα τα μάτια κι' άνοιχτό το στόμα άπ' την κατάκληψη, έμεινα κάμποσες στιγμές κι' έχυποποισε σαν άποβλακωμένος. Ύστερα άρχισα, για να πεσοθώσε, ότι δεν όνειρεύομστε να τσιμπούμε ό ένας τον άλλον...

«Αφού δε έκαθήσαμε μιάν όλόκληρη ώρα σς σκάλες, κι' έξαντήσαμε κάθε δυνατή εικασία και κάθε ύπόθεσι, άπο ρασιόμα να πάμε στο δωμάτιό του γιανού. Το όποτον κι' έκάναμε. Μταίνοντας στο δωμάτιο, άνάψαμε ένα κερι και είδαμε τφ ό τι ένα φέρετρό με άσπρο άλγάκι, χρυσά χροάσια και χρυσές φωνιές. Ό θυρωρός, που τον είχαμε πάρει μαζί, έκαμε ευλαβητικά το σταυρό του.

«Τώρα μπορούμε να, έξακριβώσωμε, είπε ό γιανός, αν εινε άδαιο, ή...

«Αφού έδίστασε λίγο, έσκυψε, τέλος και σπύργοντας με άγονα τα δόντια, έσήκωσε το σκαπσμα του φέρετρο. Έκυντάσαμε και οι τρείς...

«Το φέρετρο ήταν άδειανό!

«Μόνο ένα γραμμα ήταν μεσ' στο φέρετρο που έγραφε αυτά τα λόγια:

«Αγαπητέ μου Χαρός,

Ξέρεις, βεβαία, ότι η περιουσιακή 'κατάστασις του πεθερού μου έχει κλονισθεί τρομερά τώρα τελευταία. Άδριο η μεθαύριο πρόκειται να του γίνη κατάσχεσις στα ύπαρξοντά του, και αυτό, καθώς καταλαβαίνεις, θα εινε τέλεια καταστροφή για την οικογένειά του καθώς και για την δική μου. Χδς; βράδυ λοιπόν άποφασίσαμε να κυνήσωμε όσος μπορούμε όλα τα πολύτιμα πράγματα που έχωμε.

Έπειδή η κυριότερη περιουσία του πεθερού μου άποτελείται από φέρετρα —έχει, καθώς ξέρεις, τα μεγαλύτερα φερετροποιούν της πόλεως —άποφασίσαμε να κρύψωμε τα πιο καλά φέρετρα που είχε στο μαγαζί του. Σε παρακαλώ λοιπόν, σπυρίζόμενος στην φίλια μας, να με βοηθήσης σε τούτη την δύσκολη περίστασι. Με την έλπίδα πως θα δελήσης να μās συντρέξης να σώσωμε, ότι μπορούμε από το έχει μας, σου στέλνω, αγαπητέ μου φίλε, ένα φέρετρο το όποτον σε παρακαλώ να το κρύψης στο σπίτι σου για μερικές μέρες. Δίχως την βοήθειά των γνωστών μας και των φίλων μας, ίναστε τελείως χαμένοι! Έλπίζω πως δεν θα μου άρνιθής; ούτην την χάρη, άφού μά' ιστα δη αυτή η ιστορία δεν πρόκειται να βασίλει περισσότερο από μίαν εβδομάδα. Έχω στείλει σ' όλους όσους θεωρώ πραγματικούς φίλους από ένα φέρετρο, και σπύριζω τις έλπίδες μου στην άγάπη του και την καλοσύνη τους.

Με πολλή άγάπη, Ίβαν Τσελιουστίν.

«Ύστερ' άπ' τα γεγονότα αυτά έχειάσθηκε να υποβληθώ όλόκληρος δύο μήνες σε τακτική θεραπεία για να γιανέρσω τα νεύρα μου από τον κλονισμό έκείνης της νύχτας. Ο φίλος μας όμας, ο γιανός του φερετροποιού, είχε σώσει ένα μεγάλο μέρος της περιουσίας του. Διευθύνει όμως δεν πηγαίνουν και πολύ περίγρημα και κάθε βράδι που γυρίζω σπίτι, έχω ένα φόβο μπρος έβρω κοντά στο πρεββάτι μου κανένα μαρμάρειο σταυρό ή καμιά πολύτιμη νεκροφόρα...»

Κ. Κ.

πηγαίνουν να ζητήσουν τι πράγμα βρίσκεται μέσα στο παιγνίδι και το σπάζουν.

Η άλήθεια εινε προφανώς, ότι γελούν από των παλαιότατων χρόνων, αλλά το ν' άνακαλύψουν από τι πράγμα εξαργιάται το γέλιο, αυτό δεν έχει συντελέσει και πολύ εις το να αύξηση την εύθυμιά —τοίσο εινε βέβαιον. Θά άναγνώσθαι εις τα βιβλία, ότι από των άρχαιοτάτων χρόνων οι φιλόσοφοι έβουθίσσαν εις την σπουδήν δια να εύρουν ένα λόγον εις το μοναδικόν φαινόμενον, το ό όιον μά' θύει εις τον γέλωτα. Και γενικώς έχουν εύρει τοίτο: ότι το γέλιο, δηλαδή η χαμικότης, προέχεται εκ της άντιθέσεως μεταξύ των πραγμάτων που λεγονται και τοίτό τονει με τον όποιον λέγονται, ή καλύτερον εκ της γελοιοτήτος ενός θέματος και της σοβαρότητος με την όποιαν έκφράζεται, ή καλύτερον άκομμη από τον άπρόβλεπτον τρόπον, καθ' όν κρίνεται ένα πράγμα ή ένα γεγονός. Εν γένει οι ταλοι μας πρόγονοι σχεδόν ηήχαριστόντο, ότι είχαν άνέυρει την ψυχολογία της χαμικότητος εις ένα είδος δύσαναλόγου και άπροσδοκήτου ύπερβολής: μεταξύ μιά: ύποθέσεως και του τρόπου, καθ' όν έξετίθετο αυτή, εις την έκπληξιν, που έρχεται να άνατρέψη κατά τρόπον άπροσδόκητον ένα στοιχισμό στερεώς έρωζωμένων, εν τή άντιστροφή της λογικής.

«Α! να λοιπόν!... Το όποτον θα ήτο ένα πράγμα που κανείς άκόμη δεν έχει κατορθώσει να καθορίση. Ένθυμηθαι μίαν χακνετρεχή άνακρίωνσιν του Αιλιού Φυκε. «Έγώ έπίστευον —λέγει— ότι έγιναν οι πρώτοι άνθρωποι το γέλιο, έπίστευον ότι ήτο το δώρον ή η τέχνη να λέγη κανείς χαμικά πράγματα με μίαν ψυχραιμία άτάραχον. Και έόιαβασα επί του ζήτηματος αυτού όγκωδότεστα άγρίλα βιβλία τα όποια έπραγματεύοντο μετά μεγάλης σοβαρότητος το φαινόμενον. Άλλ' άκριβώς από τότε δεν έμαθα πλέον τι πράγμα εινε το γέλιο».

Εις κάτι παρόμοιον κατάληξαν όλοι οι άλλοι φιλόσοφοι, οι όποιοι δηήθησαν να καθορίσουν την τέχνη αυτήν την άκαθόριστον. Και εινε πολλοί. Ύπαρχε μία όλόκληρη, όγκωδέστατη φιλολογία επί της σπουδής του φαινομένου τούτου.

Εν τούτοις δια να μη θεωρηθώ ως εκπόλιτος εις την κρίσιν άνθρώπων πολλής ύπολήψεως, θέλω άμέσως να καθορίσω ότι εις το γέλιο, μεταξύ έκείνου που όνομάζωμε κοινώς πνεύμα, και του χιουμορισμού, ως έννοείται υπό μερικόν άνθρώπων, ύπάρχει διαφορά ύπερμεγέθους.

Το πνεύμα προκαλεί σχεδόν πάντοτε τον γέλωτα, ό χιουμορισμός, πολλάκις προκαλεί και τα δάκρυα. Άλλ' εινε βέβαιον ότι εις την έποχην μας, πνεύμα και χιουμορισμός εινε τόσον καλά δεμένα, ώστε να θεωρηται, ότι δια να εινε κανείς χιουμοριστής εινε άνάγκη να έχη πνεύμα. Δυστυχώς δεν εινε έτσι, διότι πολλοί άνθρωποι μεγάλης αδεντικότητας και άκοιτης βαρύτητας διακαρπύουσιν ότι δεν εινε καθόλου άνάγκη να έχης πνεύμα δια να έχης τον χιουμοριστήν. Άλλά τι εινε τέλος πάντων χιουμορ; Το μυστήριον εις το βλέμμα της σοφίας, λέγει ό Γκρανί Ζηγκούι.

«Όλοι μεις, λέγει ό Λισσοφσκού, έχομεν άρκεστήν δύναμιν δια να ύποφύρωμε την λύσιν των άλλων». Η φράσις προκαλεί το μυστήριον, όποις τελευταία δύο λέξεις άνατρέπουν όλην την έννοιαν. Φθάνουν άπροσδόκητοι και λέγονν μίαν άλήθειαν. Τούτο εινε χιουμορισμός; «Όσον οι άλλοι λέγουν καλά δι' ημάς, κανείς δεν θα μάθη τίποτε νεώτερον». Έδώ εινε και πνεύμα και ποιητός χαφεντιόμος. Εινε λοιπόν και αυτό χιουμορισμός; Φαίνεται. Ο χιουμορισμός, όταν εινε άληθής και βαθύς, εινε και το αδιότατον που δεν έχει άνάγκη κοπιαιτικής επεξεργασίας δια να φθάση εις την έκδήλωσιν του. Ο Τιστάν Μπεράν γράφει, ότι από παιδάκι ήρχισε να διηγείται άκόμιστα, ότι έβρισκε. Όλοι έγελούσαν. Έγελούσαν τόσον, ώστε έπίστευαν ότι τον ένέταίζον, κα'ώς και οι άλλοι έπίστευον ότι αυτός τους ένέπαζε.

Πολλοί, πάλι, έως τώρα, έχουν σοβαρώς άσχοληθί με το γέλιο. Άλλ' άπεδείχθη ότι λίγο πολύ την έπαθαν σαν τα περιεργα παιδά που...

Μόλις είδε την έπιτυχίαν, ό Τιστάν Μπεράν έσκαφθη να κάμη άπειδείστας, έσπειτηδες, άλλ' άτελέσθη ότι οι άνθρωποι έγελαν τότε διγώτερον. Έστράφη λοιπόν και αυτός προς το άθωον σύστημα του: να λέγη δηλαδή τα πράγματα, όπως το ήγχαντο. «Και πιστεύω —λέγει— ότι έχει εύρίσκειται το μυστικόν του χιουμορισμού.»

Μερικοί πιστεύουν ότι η τέχνη της προσάλησεως του γέλωτος ειναι εύκολος, άλλοι, τοινατίον ότι, ειναι δύσκολος. Έξαργιάται. Οι πάντοις χρεώζεται κάποιαν τέχνην, ότι ό Άριστοφάνης είχε μίαν και ό Μολλιέρος, άλλην μίαν, δεν γεννάται ζήτημα. Άλλ' είκουσι άδνες πολιτισμού ή περίπου, έχουν καταστήσει λεπτοτέρας τάς αγκυάς της ειρωνείας...

Οι άγρόικοι θέλουν να πιστέψουν, ότι χιουμοριστή ειναι μόνον εκείνος που προκαλεί τον καχισμόν. Ές άλλοι οι διανοούμενοι (καλούνται δέ διανοούμενοι εκείνοι που ένίοτε δεν έννοούν) προσβέουσιν ότι χιουμοριστής ειναι εκείνος μόνον που προσέχη καλά να μη σε κάμη να γέλσση: διότι ό χιουμοριστής πρέπει να ένέχη σοβαρότητα. Άπό τι εξαργιάται ό χιουμορισμός; Άπό έν τίποτε' από το πνεύμα. Άρκεί να έχης και ήμωρε; να γίνης χιουμοριστής. Άλλά χωρίς να έχης πνεύμα ειναι δύσκολον να κατορθώσης να έσαι πνευματικός. Ειναι δύσκολον. Η το έχεις ή δε το έχεις... Νά το άποκρίναι; άδιύνατον. Το δε πνεύμα; μία ιρετή άξίας τόσον... εύελους, ώστε να μη εύρίσκειται ούτε... εις το έμπόριον.

Σογνά μās χρεώζεται περισσύτερον πνεύμα δια να εύρωμε μίαν φράσιν παρά να γράψωμε ένα βιβλίον. Έν πάση περιπτώσει ειναι πάντοτε περισσότερο γενναίως προς τον πλησίον έκείνος που περιούριζεται να γράψη μόνον μίαν φράσιν. Τούλάχιστον ό άναγνώστης θα έχη έπειτα πάντοτε την παρηγορίαν να είρη: Είμαι άνόητος, αλλά δεν με έκαμε να χάω πολύν καιρόν.

Ύπαρχε πνεύμα που δύνανται να φανή εύκολον, εκείνο που κάμνει να γελώμεν εύκολά, αλλά δεν ειναι έξ ίσου εύκολον να το εύρωμεν. Ίδου εν παράδειγμα άνώνητον πνεύματος' εύκολου:

«Ο δικαστής, άφού άνεκώνησεν εις τον κατηγορούμενον την άπόφασιν, ή όποία τον κατεδίκασεν εις θάνατον, τον έρωτά:

«Ξέρεις ότι ό νόμος σου παρέχει το δικαίωμα να μās ειπής την τελευταίαν σου θέλησιν. Τι θέλεις λοιπόν;

Και ό κατάδικος άπαντι: —Ήθελα να μάθω τα ρούσκα!

Δν σās άρέσει; Ίδου εν άλλο' σχεδόν της ατέλης ποιότητος:

Εις το Κογκόν ένας κανιβάλος καταδικάζεται εις θάνατον, και το πρωί που έπροκειται να έκτελεσθί ή άπόφασις ό δικαστής πλησιάζει τον καταδικον:

—Τι θέλεις να φάς; το έρωτά.

«Ο καταδικος άπαντι: —Ήθελα να φάω τον δικαστήν!

Ύπαρχουν μοχηρία πνεύματα που προκαλίζου ένά άνθρωπον και μίαν έσχήν πολύ καλύτερον από όλονδήποτε όγκωδες βιβλίον. Διηγούνται ότι μεταξύ των σπασμωδών της άγρονίας του ό Λουδοβίκου Φιλίππου έλεγεν εις τον Ταλλεγράνδον:

«Υποφύρω το βάσανα της κολάσεως. Και ό μοχηρικός σύμβουλος άναφανεί:

—Από τώρα;

Το είδος αυτό του καταθονίου χιουμορισμού ειναι από τα χαριεπιδέστατα παραδείγματα που δια σκεδάζουν τους Άγγλους και τους Άμερικανούς:

«Ενας φίλος πηγαίνει να έπισκεφθί ένα άρρωστον:

—Πως είσαι; τον έρωτά.

—Άσχημα. Φαντάσου ότι ό γιανός μου ειναι να μη γυρίσω, διότι αν σπυράφω προς το άριστερόν μέρος θα πεθάνω.

—Ασπεύσσαι!

—Όχι, σε βεβαίω.

—Άλλά τότε άσπεύεται ό γιανός.

—Μα! το έλεγε σοβαρά, έπαντι: ό άσθενής. Και προσθέτει:

—Θέλεις να στοιχηματίσωμεν;

«Ο φίλος δέχεται:—Ναι, στοιχηματίσωμε πέντε δολάρια.

Τότε ό άρρωστος στρέφει προς την άριστεράν πλευράν, και άμέσως παραδίνει την ψυχην εις τον Θεόν. Ο φίλος όν παραφρι και άναφανεί:

—Νά πάρη ή όργή! μου έκέδιδε το στοιχημά!

ΤΟ ΓΕΛΙΟ - ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΧΙΟΥΜΟΡ

ΕΣΚΕΦΟΝΤΕ ΠΟΤΕ ΓΙΛΤΙ ΓΕΛΑ ΚΑΝΕΙΣ; ΙΣΩΣ ΟΧΙ, ΣΕΙΣ Ο ΙΔΙΟΣ ΩΜΩΣ ΓΕΛΑΤΕ ΟΤΑΝ ΕΙΝΗ ΝΑ ΓΕΛΑΣΕΤΕ, ΚΑΙ ΚΑΜΕΤΕ ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ

ΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ ΜΗΠΩΣ ΘΑ ΥΠΗΡΧΕ ΠΙΘΑΝΟΤΗΣ ΝΑ ΕΥΘΥΜΗΣΩΜΕΝ ΟΜΙΛΟΥΝΤΕΣ ΠΕΡΙ ΓΕΛΩΤΟΣ;

Μόλις είδε την έπιτυχίαν, ό Τιστάν Μπεράν έσκαφθη να κάμη άπειδείστας, έσπειτηδες, άλλ' άτελέσθη ότι οι άνθρωποι έγελαν τότε διγώτερον. Έστράφη λοιπόν και αυτός προς το άθωον σύστημα του: να λέγη δηλαδή τα πράγματα, όπως το ήγχαντο. «Και πιστεύω —λέγει— ότι έχει εύρίσκειται το μυστικόν του χιουμορισμού.»

Μερικοί πιστεύουν ότι η τέχνη της προσάλησεως του γέλωτος ειναι εύκολος, άλλοι, τοινατίον ότι, ειναι δύσκολος. Έξαργιάται. Οι πάντοις χρεώζεται κάποιαν τέχνην, ότι ό Άριστοφάνης είχε μίαν και ό Μολλιέρος, άλλην μίαν, δεν γεννάται ζήτημα. Άλλ' είκουσι άδνες πολιτισμού ή περίπου, έχουν καταστήσει λεπτοτέρας τάς αγκυάς της ειρωνείας...

Οι άγρόικοι θέλουν να πιστέψουν, ότι χιουμοριστή ειναι μόνον εκείνος που προκαλεί τον καχισμόν. Ές άλλοι οι διανοούμενοι (καλούνται δέ διανοούμενοι εκείνοι που ένίοτε δεν έννοούν) προσβέουσιν ότι χιουμοριστής ειναι εκείνος μόνον που προσέχη καλά να μη σε κάμη να γέλσση: διότι ό χιουμοριστής πρέπει να ένέχη σοβαρότητα. Άπό τι εξαργιάται ό χιουμορισμός; Άπό έν τίποτε' από το πνεύμα. Άρκεί να έχης και ήμωρε; να γίνης χιουμοριστής. Άλλά χωρίς να έχης πνεύμα ειναι δύσκολον να κατορθώσης να έσαι πνευματικός. Ειναι δύσκολον. Η το έχεις ή δε το έχεις... Νά το άποκρίναι; άδιύνατον. Το δε πνεύμα; μία ιρετή άξίας τόσον... εύελους, ώστε να μη εύρίσκειται ούτε... εις το έμπόριον.

Σογνά μās χρεώζεται περισσύτερον πνεύμα δια να εύρωμε μίαν φράσιν παρά να γράψωμε ένα βιβλίον. Έν πάση περιπτώσει ειναι πάντοτε περισσότερο γενναίως προς τον πλησίον έκείνος που περιούριζεται να γράψη μόνον μίαν φράσιν. Τούλάχιστον ό άναγνώστης θα έχη έπειτα πάντοτε την παρηγορίαν να είρη: Είμαι άνόητος, αλλά δεν με έκαμε να χάω πολύν καιρόν.

Ύπαρχε πνεύμα που δύνανται να φανή εύκολον, εκείνο που κάμνει να γελώμεν εύκολά, αλλά δεν ειναι έξ ίσου εύκολον να το εύρωμεν. Ίδου εν παράδειγμα άνώνητον πνεύματος' εύκολου:

«Ο δικαστής, άφού άνεκώνησεν εις τον κατηγορούμενον την άπόφασιν, ή όποία τον κατεδίκασεν εις θάνατον, τον έρωτά:

«Ξέρεις ότι ό νόμος σου παρέχει το δικαίωμα να μās ειπής την τελευταίαν σου θέλησιν. Τι θέλεις λοιπόν;

Και ό κατάδικος άπαντι: —Ήθελα να μάθω τα ρούσκα!

Δν σās άρέσει; Ίδου εν άλλο' σχεδόν της ατέλης ποιότητος:

Εις το Κογκόν ένας κανιβάλος καταδικάζεται εις θάνατον, και το πρωί που έπροκειται να έκτελεσθί ή άπόφασις ό δικαστής πλησιάζει τον καταδικον:

—Τι θέλεις να φάς; το έρωτά.

«Ο καταδικος άπαντι: —Ήθελα να φάω τον δικαστήν!

Ύπαρχουν μοχηρία πνεύματα που προκαλίζου ένά άνθρωπον και μίαν έσχήν πολύ καλύτερον από όλονδήποτε όγκωδες βιβλίον. Διηγούνται ότι μεταξύ των σπασμωδών της άγρονίας του ό Λουδοβίκου Φιλίππου έλεγεν εις τον Ταλλεγράνδον:

«Υποφύρω το βάσανα της κολάσεως. Και ό μοχηρικός σύμβουλος άναφανεί:

—Από τώρα;

Το είδος αυτό του καταθονίου χιουμορισμού ειναι από τα χαριεπιδέστατα παραδείγματα που δια σκεδάζουν τους Άγγλους και τους Άμερικανούς:

«Ενας φίλος πηγαίνει να έπισκεφθί ένα άρρωστον:

—Πως είσαι; τον έρωτά.

—Άσχημα. Φαντάσου ότι ό γιανός μου ειναι να μη γυρίσω, διότι αν σπυράφω προς το άριστερόν μέρος θα πεθάνω.

—Ασπεύσσαι!

—Όχι, σε βεβαίω.

—Άλλά τότε άσπεύεται ό γιανός.

ΔΙΑΤΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΝΑ ΓΕΡΑΣΗ, ΕΝΩ Η ΦΥΣΙΣ ΜΕΝΕΙ ΠΑΝΤΑ ΝΕΑ ΚΑΙ ΩΡΑΙΑ;

Η ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΓΗΡΑΤΟΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

(πό το τελευταίο σύγγραμμά του HENRY DE BARIGNY μέλους της Βιολογικής Εταιρείας)

Διά την Φύσιν, ζήτημα γήρατος δεν ύφίσταται. Το άτομον, όταν εκτελέση τὸν προορισμόν του, διὰ τῆς αναπαραγωγῆς τοῦ εἶδους του, ἔχει πλέον δι' αὐτὴν ἀξίαν μεγαλύτεραν λευκωφλουδας. Ὁ χυμός, πού ἐκρειαίετο ἐβγήκε. Διότι διὰ τὴν Φύσιν τὸ άτομον εἶνε ἀπλὸς φορὴς τῆς ζωῆς, πού μεταλαμβάνεται ἀπὸ σπέρματος εἰς σπέρμα. Ἐως τὴν κρίσιν αὐτὴν συγγὴν τὸ περιβάλλει μὲ τὰς πλέον φιλοστόργους φροντίδας τῆς. Μετὰ τοῦτο τὸ περιμένει ἡ τύχη τῆς λευκωφλουδας.

Ὁ ἀνθρώπος ὅμως φυσικὰ δὲν ἀντικρῖναι τὸ ζήτημα ἀπὸ τὴν ἰδίαν πλευράν. Ἡ ζωὴ τελειώνει δι' αὐτὸν μὲ τὸν ἐξαφανισμόν τοῦ οργανισμοῦ του. Καὶ ἀγωνίζεται νὰ παραμείνῃ προσκολλημένος, ὅσο μᾶλλον περισσότερον χρόνον, στὸν οργανισμόν, πού στεγάζει τὴν ἀτομικότητά του καὶ ἔχει οἰεῖς τοὺς πλοκάμους τοῦ αὐτοῦ τὸν κόσμον.

Ἡ προσπάθειά του αὐτὴ ὑπῆρξε πάντοτε ἀκόμη. Μόνον μορφῆς διαφορετικῆς ἔπερνε διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ Αἰῶνος, πού εἰσῆλθομεν, ἡ προσπάθειά του αὐτὴ ἐξεδήθη ὅλας τὰς φαντασιοληξίας καὶ ὅλας τὰς χιμαίρας τοῦ παρελθόντος καὶ ἐπέρσε στὴν σφαίραν τῆς Ἐπιστήμης.

*

Εἶνε δυνατὴ ἡ ἀνανέωσις τοῦ οργανισμοῦ; Τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἐτέθη μὲ βάσεις ἐπιστημονικὰς καὶ ἐπεδιώχθη ἡ λύσις του διὰ πρῶτην φοράν ἀπὸ τὸν Brown Sequard, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 1869 ἀκόμη εἶχε, ἐκφέρει τὴν γνώμην, ὅτι οἱ ἀδένες ἔχουν καὶ ἑκκρίσιν ἐσωτερικὴν, ἡ ὁποία ἐπιδρῶ σημαντικῶς εἰς τὰς λειτουργίας τοῦ οργανισμοῦ. Ἰδίως οἱ γεννητικοὶ ἀδένες τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναίκας ἐπίσης—διωχθέντων στὴν κυκλοφορίαν κάποιαν μὴ δυναμένην νὰ καθορίσῃ ἀκόμη ἑκκρίσιν, ἡ ὁποία μὲ τὸ νὰ σπνίξῃ, καθὼς προχωρεῖ ἡ ἡλικία, γίνεται ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθῇ διάφοροι ἐκδηλώσεις τοῦ γήρατος.

Τὰ στοιχεῖα λοιπὸν αὐτὰ τὰ ἀκαθόριστα, πού δὲν εἶνε εἰς θέσιν πλέον οἱ ἀδένες νὰ χορηγοῦν στὸν γερωνικὸν οργανισμόν, ὁ B. Sequard ἐπεχείρησε ἀπὸ τοῦ νὰ προηθεῖν μὲ ὑποδοχείους ἐνέσεις ἀπὸ ἐκγέλισμα νεαρὸν γεννητικῶν ἀδένων, οἱ ὁποῖοι τὰ περιέχουν ἀκόμη.

Τὰ πειράματά του δὲν ὑπῆρξαν ἀκαρπα. Κατόρθωσε δι' αὐτοῦ τὸν τρόπον νὰ τονώσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ γερωνικτοῦ οργανισμοῦ, καὶ τὰς φυσικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς. Ἐξ ἄλλου αἱ ἐνέσεις του προσέφεραν σημαντικὰς ὑψηλοῦς καὶ εἰς μερικὰς ἀσθενείας.

Ἡ ἀπήλπις ὑπῆρξε μεγάλη. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἀναγεννητικὴ αὐτὴ δράσις περνοῦσε γρήγορα. Κάθε λίγο καὶ λιγάκι, ἔπρεπε καὶ νὰ ἐναρξῇ. Καὶ ὁ ἐνδοακτινισμὸς πού ἐνέπνευσε στὴν ἀρχὴν, ἐξηκολύθη πολλὰ γρήγορα, ἡ δὲ μέθοδος δὲν ἔχει πλέον σημεῖον παρὰ ἀξίαν ιστορικὴν. Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ἀποσιμῇ δι' αὐτῆς ἐξόχως εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἐσωτερικῶν ἑκκρίσεων μίαν βάσιν.

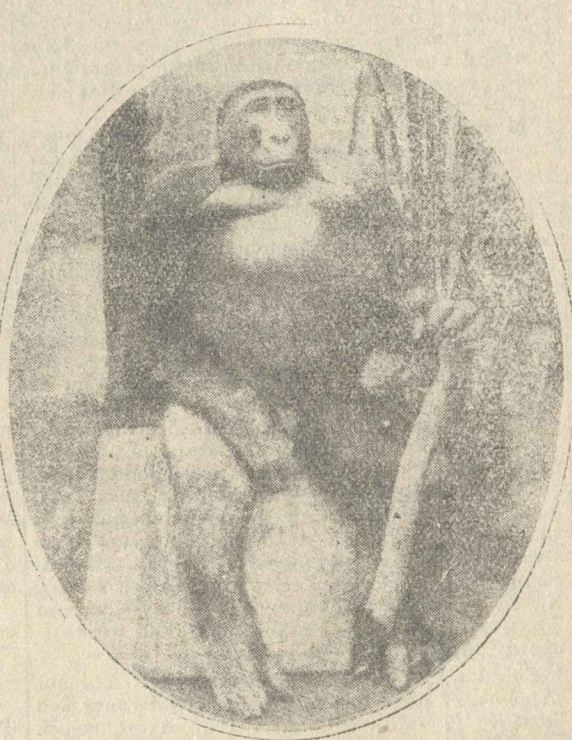
*

Ἐν τούτοις ἀπὸ ὀλίγα ἐτῆ ὁ Metchnikoff ἀναχωρῶν ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι διὰ τὴν γερωνικὴν ἐρείρῃσιν τοῦ οργανισμοῦ εὐδύνονται κατὰ μέγα μέρος τὰ μικροβία, τὰ ὁποῖα κατακλύζουν τὸν ἐντερικὸν σωλήνα, ἔφερε τὸν πόλεμον ἐναντίον των εἰς αὐτὸ τὸ πεδῖον τῆς δράσεώς των, τὸ ἐντερον, διὰ μὴ ἀπορροφῶνται πλέον ἀπὸ ἐκεῖ αἱ τοξίναι των καὶ διοχετεύονται εἰς ὅλον τὸν οργανισμόν καὶ ἐκχύνονται εἰς ἐσφῆν μὲ τὰ κύτταρα, διὰ νὰ τὸν ὑπονομεύουν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ οργανισμὸς θὰ ἐπιδραστεύετο ἀπὸ τὴν γερωνικὴν ἐρείρῃσιν. Εἶνε γνωστὴ ἡ μέθοδος τοῦ διὰ τὸν δεινὸν γαλακτικὸν ζυμώσεων, αἱ ὁποῖαι παραβλάπτουν ἐμμέως τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μικροβίων εἰς τὰ έντερα.

Εἶνε ἀλήθεια, ὅτι δι' αὐτὸν ἐξυγιαίνεται ἀρκετὰ τὸ έντερον, μὲ αὐτὸ ὅμως ὁ ἀνθρώπος δὲν γίνεται καθόλου μακροβιώτερος. Ὁ ἴδιος ἄλλως τε, ὁ Metchnikoff ὁ ὁποῖος ἐφήρμοσε ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ τὸν τὴν μέθοδον τὸν δὲν κατόρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς προχωρημένην ἡλικίαν.

*

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Steinhach καὶ ὁ Boronoff ἀκολουθοῦντες τὴν κατεύθυνσιν, πού ἔδωκε σὸ ζήτημα ὁ B. Sequard εἰλκυσαν τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου μὲ πολὺ ἐνδιαφέροντα πειράματα.

... ὅτι ἐπὶ σὲ ἡλπίσαμεν ἐν γήρατι

Οἱ Γάλλοι φυσιολόγοι Ancei καὶ Boia ἔχουν ἀποδείξει ὅτι παραλήψεις τῶν κυττάρων, πού παράγουν τὰ γονιμοποιητικὰ στοιχεῖα, ὑπάρχει καὶ ἕνας ἀδὴν, διάμεσος καλούμενος, ὅπου παρασκευάζεται μίαν ἀκαθόριστον δόσιν ἐσωτερικῆς ἑκκρίσεως. Ὁ Steinhach ἐξηλανεῖται νὰ προκαλέσῃ τὴν συγκράτησιν εἰς τὸν οργανισμόν καὶ τὴν ὑπερπαραγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς ἑκκρίσεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν κατ' ἀρχὰς ἔδωκεν τοὺς ἀποκριντικὸς ἀγωγούς τοῦ διαμέσου ἀδένος, ἔπειτα ἔδωσε καὶ τοὺς σπερματικὸς ἀγωγούς. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ μέτρον ἔπρεπε συσφῶναι τὸν γερωνικὸν ἑκκρίματα, καὶ ἐντέθεν πρὶν ἐπὶ τῶν παραγωγῶν στοιχείων αὐτοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν ἀτροφίαν τῶν ἐν λόγῳ στοιχείων, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐπέτρεψεν εἰς τὸ κύτταρα τοῦ ἄλλου ἀδένος, τοῦ διαμέσου νὰ ἀναπτύξῃ ἐνδοσπότερον καὶ νὰ παράγουν ἀφθονώτερον ἐσωτερικὴν ἑκκρίσιν.

Τὰ πειράματα ἐγένοντο ἐπὶ ποντικῶν ἡλικίας 27 μηνῶν, δηλαδὴ γερῶντων πλέον, οἱ ὁποῖοι παρουσάζαν συμπτώματα γερωνικτοῦ μαρμαροῦ, ἀπώλειαν τῆς ὀρεξείας, πῶσιν τοῦ τριχώματος, λιποσαρκίαν, ὑπνηλίαν, περιφερητικὴν ἀδιαφορίαν ἀπέναντι τῶν θηλυκῶν ποντικῶν. Ἡ ἐγχείρησις ἔδινε μονομερῶς ἐπὶ τῆς μίαις πλευρᾶς, ἐπομένως οἱ γερωνικτοὶ δὲν ἔχουν καταστῆ στεῖροι.

Ἀποτελέσματα:

Μετὰ τρεῖς ἐβδομάδας περίπου ἐπαυλῆθεν ἡ ὀρεξίς των, τὸ τρίχωμά των ἀρχισε νὰ ἀναφύεται, τὸ βάρος των νὰ αὐξάνῃ, ἔγιναν δραστήριοι, πηδοῦσαν, ἀνεργηθῶν, ἔγινον πλέον πολεμοχαρεῖς καὶ ζηλότυποι διὰ τὰ θηλυκὰ των, τέλος πάντων ποντικοὶ στὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας των. Ἡ νεκρανάστασις αὐτῆς διήρκεσεν ἐπὶ ἑπτὰ περίπου μηνῶν, τὸ τέταρτον δηλαδὴ τῆς φυσικῆς ζωῆς τοῦ ποντικοῦ. Μετὰ τοῦτο ὁ γερωνικτὸς ἐπαφάνη, ἀπεπαρῶνθῶς αὐτὴν τὴν φοράν.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιτευχθοῦν καὶ εἰς τὸν ἀνθρώπον.

Ἐδοκιμάσθη εἰς αὐτοὺς ἐξήχοντα καὶ ἐνὸς ἔτους φέρων ἀπόστημα στὸν δεξιὸν γερωνικὸν ἀδέναν, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀφαιρέθη. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐπαυλῆθη, ὅπως καὶ εἰς τοὺς ποντικούς, τὸ δέσιμον τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ ἀδένος.

Ἀν καὶ αἱ συνθήκαι δὲν ἦσαν αἱ ἰδίαι καὶ ἐξ ἴσου ἐννοεῖται, ὅπως καὶ εἰς τοὺς ποντικούς, ἐν τούτοις τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεθόδου αὐτῆς ὑπῆρξαν ἀρκετὰ ἐνθαρρυντικὰ. Ἦλθεν ὅμως ἡ μέθοδος τοῦ Voronoff νὰ τὰ ἐπιδικάσῃ καὶ νὰ ἐλκύσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου ἀμέριστο πρὸς τὰς τολμῆς ὑπερτέρας ἀποφύει τοῦ δευτέρου αὐτοῦ πειραματισμοῦ.

Μετὰ προηγουμένον πείραμα ἐπὶ ζῶων ὁ Voronoff μετεμόσχευσε εἰς γερωνικτοὺς οργανισμούς ἀνθρώπων τὴν ἐπιδομήν τὸν οὐδῶδες τμήμα τοῦ γερωνικτοῦ ἀδένος—νεαροῦ χιμαπτιζῆ.

Τὰ ἐννοεῖα ἀποτελέσματα τῶν ἐγχειρήσεων τοῦ αὐτοῦ δὲν ἀρῶσαν νὰ φανῶν. Εἰς ἕνα γέροντα 74 ἐτῶν ἡ φυσικὴ καὶ διανοητικὴ κατάσταση ἡλλαξε οὐκ ὀλίγως καὶ μετεμορφώθη ὁσὶς εἰς ἀνθρώπον μὲ ἀκμαίως δυνάμεις. Ἀφῆθησαν 15 ἕως 20 χρόνια ἀπὸ τὴν ῥαχὴν του. Εἰς ἕνα ἄλλον δραματικὸν συγγραφεῖα αὐτόν, 61 ἐτῶν, ἀνέκρινον ὅμως νὰ ἐργασθῇ πλέον διανοητικῶς, διὰ τῆς μετεμοσχεύσεως αὐτῆς εἰς διανοητικὰ του δυνάμεις ἀπεδόθησαν τελείως.

Ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀρκετὰ περίεργα. Δὲν εἶναι δυνατὸν βέβαια νὰ ἀποφύγῃ κανεὶς τὴν ἀπλήρ ἀνάγκην νὰ ἀποθάνῃ, καθὼς λέγει ὁ Fontenelle, ἀλλ' εἶνε δυνατὸν νὰ γίγῃ κατὰ 13 χρόνια νεότερος, αὐτὸ εἶνε κατὰ τὴν ἀπόψιν τοῦ χιμαπτιζῆ. Ἡ μετεμόσχευσις ταῦ ἀδένος τοῦ χιμαπτιζῆ εἶνε πραγματικὴ, ὥστε νὰ παρῶν εἰς τὸν γερωνικὸν οργανισμόν τοῦ ἀνθρώπου τὸ θαυματουργὸν ἑκκρίμα του ἢ ἡ ἐπίδρασις του διαρκεῖ μόνον μέχρις ὅτου ἀπορροφηθῇ ὅλῃον κατ' ὅλῃον ἀπὸ τὸν οργανισμόν τοῦ ἀνθρώπου τὸ δραματικὸν στοιχεῖον τοῦ ἀδένος τοῦ χιμαπτιζῆ. Ὁ χρόνος θὰ τὸ δείξῃ. Ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὰ πειράματα ἐπὶ ζῶων εἶνε βεβαίως, ὅτι δύναται ἡ ἐπιχειρηθῆ καὶ δευτέρα μετεμόσχευσις μὲ ἱκανοποιητικὰ ἐπίσης ἀποτελέσματα ἐάν ἡ ἐπίδρασις τῆς πρώτης ἐξαντληθῇ.

Ἡδὴ ἡ μέθοδος τοῦ Voronoff προσέλαβε τὴν μορφήν συστηματικῆς ἐπιχειρήσεως μὲ πολὺ δαπάνους ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν διατήρησιν χιμαπτιζῆδων κλπ. Καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς ἐγχειρήσεως εὐδοκίμουν ἀρκετὰ. Τὰ ψυχία ὅμως τῆς νεότητος πού χαρίζει φαίνεται νὰ εἶνε τὸ ἀκριβέστερον πᾶν τοῦ κόσμου. Διὰ νὰ τὰ γευθῇ κανεὶς πρέπει νὰ εἶνε πολὺτάλαντος.

Ἀπὸ κτηνοτροφικῆς ἀπόψεως ὅμως ἡ μέθοδος τοῦ Voronoff φαίνεται νὰ ἔχῃ εὐρύτερον μέλλον. Κατὰ τὰ γινόμενα πειράματα ἀρκετὴ μετεμόσχευσις μικροῦ τεμαχίου γερωνικτοῦ ἀδένος εἰς τράχηλον ἢ κοιλὸν διὰ νὰ σκεπασθῇ ἐντὸς ὀλίγου τὸ δέμα των ἀπὸ πλουσιώτερον τρίχωμα 20 ἐκατοστομῶν μήκους ἀντὶ 4—6 πού ἦτο. Ἐξ ἄλλου καὶ αἱ σάρκες των αὐξάνουν εἰς βαθμὸν ἀξιοσημειώτων. Διὰ διαφόρων συνδυασμῶν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιταχυνθῇ ὁ χρόνος τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ νὰ αὐξηθῇ δὲ ἡ ἀπόδοσις τοῦ ζῶου εἰς ἔρμα καὶ κρέας, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε μικρὸν διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐξ ἄλλου μετὰ δύο τρεῖς γενεὰς τὸ ἀναπαραγόμενον εἶδος θὰ εἶνε δυνατὸν, καὶ χωρίς μετεμοσχεύσεις πλέον, νὰ διατηρηθῇ διὰ τῆς κληρονομικότητος τὰς παραγωγικὰς τοῦ αὐτοῦ ιδιότητας. Καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν τῆς καλυτερέσεως τοῦ εἶδους διὰ τῆς μεθόδου τοῦ Voronoff ἤρχισαν νὰ γίνονται σοβαραὶ ἐργασίαι εἰς τὰ ποίμνια τοῦ Μαρόκου, τὰ ὁποῖα ἀποτίλυν ἀληθινὴν γονοσφῶρον πηγὴν. Ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ὅμως τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκφέρῃ κανεὶς ἀπὸ τοῦδε κρίσεως.

T. ΦΡ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΑΥΜΑΤΑ

ΗΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΡΟΚΑΛΕΣΘΕΝ ΒΡΟΧΗΝ;

Πάντοτε οἱ ἀνθρώποι ἐδρεθῆσαν εἰς ἐποχὰς ξηρασίας κατὰ τὰς ὁποίας ἐπαλειψάσαν διὰ τοὺς ἀγροὺς των τὴν εὐλογίαν τῶν νερῶν τοῦ οὐρανοῦ ἀλλὰ ὡς σημεῖον, μόνον διὰ κανονιστοῦ καὶ κατὰρῶσαν νὰ ἔχουν κάποιαν μικρὰν ἐπιτυχίαν, βομβαρδίζοντες τὰ ἀνοθεῖν αὐτῶν κρημνίσματα σύννεφα.

Αἱ πρόσδοι ὅμως τοῦ ηλεκτρισμοῦ ἐπέτρεψαν τώρα νὰ ἐπιζητηθῇ ἡ λύσις αὐτοῦ τοῦ προβλήματος διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς τρομερᾶς ταύτης δυνάμεως. Τῷ ὄντι, τὰ ἀπὸ καιροῦ ἐν Καλιφόρνια ἐκτελούμενα πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι διὰ τοῦ ηλεκτρισμοῦ δυνατόν ἐστὶ νὰ προκαλέσθῃ μετὰ τὴν ἀποσπασμένης ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ὡς ἡμιονίας μέχρι μίαις ὥρας, καὶ—διὰ τὸν ἔχοντες ἐνῶπιον ἡμῶν σύννεφα ἀρκούντως κερδοφόρα—νὰ ἐπιφέρωμεν τὴν πτώσιν σταγόνων ὕδατος.

Τὰ πειράματα γίνονται ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἑνὸς πύργου ὕψους 37 μέτρων ἀπομονωμένου τελείως ἀπὸ τοῦ εἰδωλίου. Διὰ καταλλήλων μηχανημάτων τοποθετημένων ἐπ' αὐτῆς ἐπιτυγχάνονται ἱσχυρόταται ηλεκτρικὰ ἐκκινήσεις αἱ ὁποῖαι ἐπηρεάζουν τὴν ἀτμοσφαιρικὴν πρῶσιν τῶν πύριξ τοῦ πύργου μὲρῶν καὶ διὰ ἀκόμη ἡ ἀτμοσφαιρὰ εἶναι τελείως καθαρά. Οἱ κύριοι Καὶρ καὶ Ντάρβις οἱ ὁποῖοι ἐκτελοῦν τὰ πειράματα, σκέπτονται νὰ κάμουν νῦν ἱσχυροτέραν ἐγκατάστασιν ἐπὶ πύργου τοποθετημένου εἰς 600 μέτρων ὕψος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΜΟΥ ΖΩΗΣ, ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΜΟΥ ΤΗΣ ΝΙΟΤΗΣ.

ΛΟΥΝΤΒΙΓ ΡΙΧΤΕΡ, Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΟΚΡΙΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ Κ. ΣΤ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕ ΡΙΧΤΕΡ ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΩΣ

Ἡ πλέον λεπτὴ καὶ συγκινητικὴ ἀπόδοσις τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τῶν παρὰ θιῶν καὶ τῆς ταπεινῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ

γερμανικὴ τέχνη, ἀπὸ τῆς θερησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως, ἔξησεν εἰς μίαν ἀπόρρητον ξηρασίαν, σχεδὸν εἰς μίαν κατάστασιν βαρβαρικὴν. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος ὁ Βίγγελμαν ἐξέστησε τὴν γερμανικὴν τέχνην, ὁδηγὸν αὐτὴν πρὸς τὸν κλασικισμόν. Ἀπὸ τὰς σοφὰς μελέτας τοῦ Βίγγελμαν ἐγεννήθη μία τέχνη ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν μυθολογίαν.

Μάλιστα μία σχολή, ἡ τῶν «Ναζαρινῶν», μὲ τὸν «Ονερβεκ καὶ τὸν Κορνέλιος ἐπὶ κεφαλῇ, διατετιομένην εἰς ἀνασταίνει τὴν τέχνην, προσεπάθησε νὰ ἐνδύσῃ τὴν μυθολογικὴν ἐμπνευσιν μὲ τὸ κλασικὸν σχέδιον. Τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐπέτυχε τελείως ὁ μέγας Μπῆκλιν, Ἐλβετὸς τὴν γέννησιν, ἀλλὰ Γερμανὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν τέχνην.

Ἡ σχολὴ τῶν Ναζαρινῶν δὲν ἐσταμάτησεν ὡς ἐδῶ. Μὲ τὸν Βέιτ καὶ τὸν Σβίντ ἐφάσεν εἰς τὸν Κάουλμαχ καὶ τὸν Φόγερπαχ. Οἱ ἐργασίαι τῆς ἀναγεννήσεως αὐτῆς ὑπῆρξαν πολλοὶ καὶ ἐνδοξοί, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἀπέταθῃ εἰς τὴν ἀπλήρ παιδικὴν ψυχὴν μὲ μεγαλύτεραν τρυφερότητα ἀπὸ τὸν Λούντβιχ Ρίχτερ.

Ὁ Ρίχτερ ἐγεννήθη εἰς τὴν Δρέσδην κατὰ τὸ 1803. Μετὰ τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ ὁποία τότε ἦτο ἡ παγκόσμιος ἀκαδημία τῆς τέχνης, ἐταξίδεψε πολὺ καὶ ἀπεδίωκε μὲ ἀπλότητα, ἀλλὰ πάντοτε μὲ συγκινούσαν τρυφερό-

τητα τὰ ἰταλικά τοπία, τὰ ἄλλοτε γελαστά καὶ κάποτε τραγικά, ἀλλὰ πάντοτε ὄρατα.

Ὁ Ρίχτερ, ἐπιστρέψας εἰς τὴν Γερμανίαν ἐξετέλεσε πολλοὺς πίνακας τοπίων μὲ ρωμανικὰ θέματα, ἀλλὰ ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν εἰκονογράφος τῶν παιδιῶν, τῶν μύθων, τῶν λαϊκῶν ποιημάτων, καὶ πρὸ πάντων, τῆς χωρικῆς ζωῆς.

Τὰ παιδιὰ τῶν ἀπλῶν χωρικῶν ἢ τῶν μικροαστῶν γεμίζουν μὲ τὰ χαρπὰ παιχνίδια των τὸν ὄρατον ἐξοχικὸν δρόμον τοῦ χωριοῦ, ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸ σχολεῖον ὁδοκοκκίνα καὶ φουσκομαγούλα, πηδοῦν, τρέχουν, γελῶν, ζοῦν τὴν ἀφελὴ καὶ ἀμέριστον παιδικὴν χαρὰν. Ἄν εἶνε μαζωμένα σὸ σπῆτι, κλεισμένα ἀπὸ τὸν χειμῶνα, περιτριγυρίζουν τὴν γαϊάτ,

ἡ ὁποία διηγείται τὴν θαυμαστὴν ἱστορίαν τῆς Βασίλοπούλας πού τὴν εἶχε μεταμορφώσει ἡ κακὴ μητρικὴ εἰς βατραχάκι, ἢ τὴν πεντάμορφη Ἡλιογέννητη. Κρέμονται στὰ λόγια τῆς γαϊάτς ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μικρὸν λαίμαργο, ὁ ὁποῖος προσέγει περισσότερον εἰς τὰ μῆλα πού ψήνονται εἰς τὴν πελώρια γεομανικὴ σόμπα.

Ἡ ὁποία διηγείται τὴν θαυμαστὴν ἱστορίαν τῆς Βασίλοπούλας πού τὴν εἶχε μεταμορφώσει ἡ κακὴ μητρικὴ εἰς βατραχάκι, ἢ τὴν πεντάμορφη Ἡλιογέννητη. Κρέμονται στὰ λόγια τῆς γαϊάτς ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μικρὸν λαίμαργο, ὁ ὁποῖος προσέγει περισσότερον εἰς τὰ μῆλα πού ψήνονται εἰς τὴν πελώρια γεομανικὴ σόμπα.

Χαρὰ τῆς πρώτης μου ζωῆς τῆς πρώτης μου τῆς νεότητος.

Ψάλλει ὁ Ρίχτερ μαζί μὲ τὰ πουλιὰ πού πετοῦν τοῖς ἄνω ἀπὸ τὸ εὐτυχισμένον ζεῦ γάρι.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ἀλλὰ ἡ ψυχὴ των εἶνε ἐστραμμένη εἰς τὸν ἀνδιδοτελὴ διδάσκαλον.

Ἀπὸ ὅλα ὅμως τὰ ἔργα του βγαίνει ὡς ἄριστον ἡ ἀγάπη των εἰς τὰ παιδιὰ, εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὰς ἀπολαύσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας, εἰς τὰ

Χωρίς φόβον νὰ χάσετε τὸ στοίχημα, μπορείτε νὰ προκαλέσετε καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν ζωγραφίζοντα τὰ πλέον φανταστικά πράγματα ζωγράφον. κορικατουρίσαν ἢ σχεδιαστήν, οἱ θὰ ἀντιτάξτε εἰς τὸ πλέον παραδόξον σχέδιόν του, ἐν σχέδιον ἀκόμη παραδοξότερον. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξῆς διαφορὰν, ὅτι ἐνῶ ἐκεῖνος θὰ σᾶς παρουσιάσῃ καὶ τὸ ἀνύποχτον. σεις θὰ τοῦ παρουσιάσετε ἕνα δὴ ζωντανὸν ποῦ τρέφεται, πολλαπλασιάζεται, περπατᾷ, ἔρπει ἢ πετᾷ. Δὲν τὸ πιστεύετε; Διψῶν... Πάρτε στὸ χέρι τοὺς τόμους τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ ἐτοιμασθῆτε νὰ γελάσετε γιατί θὰ βρεθῇτε ἀντίκρου ἀπὸ ὄντα τόσο ἀστεία, ὥστε δὲν θὰ μπορέσετε νὰ συγκρατήσετε τὰ γέλια. Καὶ ἄς ἀρχίσωμε ἀπὸ τῆς μύτης. Ἰδετε τὴν «ἐλεφαντοφώκην» (1), ἡ ὁποία ἔχει ἕνα εἶδος προβοσκίδος ποῦ κορέματα μὲ νωθρότητα ἀπὸ τὸ στόμα της, εἰς ὠρισμένης δὲ στιγμῆς φουσκώνει μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε νὰ νομίσῃ κανεὶς ὅτι ἔχει ἕνα καλάμι στὸ στόμα. Γιὰ κυττάξετε καὶ τὸν «Σοληνόδοντα» (2), ποῦ τρώει ἔντομα καὶ ποῦ ἔχει ἄποια συγγένεια μὲ τὸν ποντικόν. Ἀλλ' ἄς ἀφίσωμε τώρα τὰ θηλαστικά μὲ τὴ μεγάλη μύτη, καὶ ἄς στρέψωμε τὸ βλέμμα στὸ «Παγγολίνον» (3), ὁ ὁποῖος προσιά σὲ κάθε κίνδυνον κοιβαριάζεται σὰ σφαῖρα καὶ μὲ τὰ ἀγκάθια του, ποῦ μοιάζουν μὲ κείνα τοῦ σκαντζόχοιρου, τρέπει αὐτὰ; ἀκόμη τὰς λειπορρόλους εἰς φυγὴν. Νὰ καὶ ὁ «Βολίτης» (4), ποῦ ἔχει τὸ σῶμα σκεπασμένον μὲ κοκκόλινα ἐλάσματα. Ἀς περάσωμε τώρα στὰ πουλιά, ὅπου δὲν λείπουν οἱ κωμικοὶ καὶ παράξενοι τύποι. Φθάνει νὰ ἀναφέρωμε τὸ «Μεγαλόσοον» (5), ποῦ ἔχει κατὰ τὸ σατανικὸν στὴν ὄψιν του. Καὶ ὅμως εἶναι ἕνα ἀγαθότατο ζῷον, ποῦ δὲν τρέφεται παρὰ μόνον μὲ φύλλα καὶ λουλούδια, ἀν καὶ, ὅταν ὀργίζεται, σφυρίζει. φουσκώνει τὴν οὐρά, σηκώνει τὴν ράχι του ψηλὰ καὶ γίνεται τρομερός. Μὰ καὶ ἡ «Πελορίς» (6) δὲν κάνει λιγώτερη ἐντύπωσι. Ἀλλὰ κυττάξετε τώρα αὐτὸ τὸ ἄλλο. Δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι ἔχει στὸ κεφάλι ἕνα δλόκληρον τὴνάνι μὲ τὴ γανιὰ ψάρια; Εἶναι ἡ «Ἐχεινή» (7). Ὁ ἄλλος μυταῖς (8) εἶναι «Τὸ ψόρι ποῦ μοιάζει μὲ σάλπιγγα»... Ἀλλὰ τί σᾶς λέει ὁ Διόδωρος (9), ποῦ ἔχει τὸ περίεργον συνηθεῖον, ὅταν δηλαδὴ τὸν καταπίνει κανεὶς μεγαλείτερον ψάρι, νὰ τοῦ τρυπᾷ τὰ πλευρὰ καὶ νὰ φεύγῃ σφῶς καὶ ἀβλοβῇ!.. Ὁ «Φακάκ» (10), μᾶς μεταφέρει εἰς ἕνα κόσμον τελείως φανταστικόν. Ἀλλὰ παρατηρήσατε τὸν «Aroderus loughicollis» (11), παρατηρήσατε τί ἀρμονικὴ παραξενιά ἔχει ὁ «Νυμφών» (12), ἡ «Zoea» (13), καὶ ἡ «Filosoma» (14), καὶ πῶς μου ποῖς καρικατουρίσας θὰ μπορούσε νὰ φαντασθῇ τέτοια πράγματα; Καὶ ὁ «Λευσίφορος» (15);... Ἀλλὰ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ἀναφέρῃ ἐπ' ἄπειρον. Καὶ μεις περιοριζόμεθα νὰ ἐπαναλάβωμε γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ ὅτι κανεὶς καλλιτέχνης δὲν θὰ μπορούσε ὀχι μόνον νὰ ζωγραφίσῃ, ἀλλ' οὔτε νὰ φαντασθῇ ὅσες παραξενιὲς μᾶς παρουσιάζει ἡ ζωντανὴ φύσις.